

Анотація на вибіркoву навчальну дисципліну «Сімейне консультування та сімейна терапія»

Рівень вищої освіти - *перший (бакалаврський) рівень вищої освіти*

Кількість кредитів - 4

Компонент освітньої програми: *вибіркoвий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Колісник Марина Ігорівна

e-mail: marina04052016@ukr.net

Опис дисципліни

1. **Актуальність курсу.** Курс є надзвичайно актуальним у сучасних умовах, оскільки сімейні відносини відіграють ключову роль у житті кожної людини. Зростаючі соціальні, економічні та психологічні виклики впливають на сім'ї, створюючи потребу у фахівцях, які можуть допомогти подолати труднощі та гармонізувати взаємовідносини. Багато сімей стикаються з труднощами у взаєминах, вихованні дітей, розподілі ролей. Високий рівень стресу та тривожності через економічну нестабільність та соціальні зміни. Все вищезазначене свідчить про актуальність вивчення дисципліни.

2. **Метою дисципліни** є розвиток соціально-психологічних навичок для ефективної комунікації, прийняття рішень у кризових ситуаціях та покращення емоційного інтелекту при роботі з клієнтами, партнерами, підлеглими чи колегами. Програма спрямована на розвиток у студентів навичок ефективного консультування та терапії, знання основ психології сім'ї, сімейної динаміки та конфліктології.

3. **Завдання курсу** розвиток навичок ефективної комунікації, збагачення студентів знаннями про психологічні особливості сучасної сім'ї, різні аспекти сімейного життя, опанування психологічних аспектів управління персоналом. Формування навичок прийняття рішень у кризових ситуаціях. Етичні аспекти взаємодії в професійному середовищі.

4. **Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни:**

Тема 1. Основи сімейної терапії: історія та розвиток.

Тема 2. Теоретичні підходи до сімейного консультування: огляд основних теорій.

Тема 3. Принципи та етика сімейного консультування.

Тема 4. Сучасні тенденції в сімейній терапії.

Тема 5. Методи та інструменти діагностики сімейних проблем.

Тема 6. Порівняння теоретичних підходів: їх переваги та обмеження. Системний підхід vs. когнітивно-біхевіоральна терапія.

Тема 7. Сім'я як система: основні характеристики.

Тема 8. Структура сімейних систем: ролі та функції.

Тема 9. Комунікативні процеси в сімейних системах: теоретичні основи.

Тема 10. Практичні методи аналізу комунікації в сім'ї.

- Тема 11. Генограма як інструмент аналізу сімейних систем: теорія.
- Тема 12. . Практичні заняття: побудова генограм.
- Тема 13. Методи роботи з дисфункціональними сімейними системами.
- Тема 14. Практика застосування методів роботи з сім'ями.
- Тема 15. Типи сімейних криз: нормативні та ненормативні.
- Тема 16. Стратегії подолання конфліктів у сім'ї.
- Тема 17. Робота з парами під час кризових ситуацій: особливості підходу.
- Тема 18. Інтервенції при розлученні: методи підтримки.
- Тема 19. Інтервенції при втраті близьких та інших серйозних подіях.
- Тема 20. Психоаналітична терапія: основні принципи та підходи.
- Тема 21. Психодинамічна терапія: застосування в сімейному консультуванні.
- Тема 22. Когнітивно-біхевіоральний підхід до роботи з сім'ями: теорія.
- Тема 23. Практика когнітивно-біхевіорального підходу: кейси та методи.
- Тема 24. Експериментальна сімейна терапія: особливості.
- Тема 25. Ефективні техніки короткострокової сімейної терапії

5. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати і вміти:

знати:

- етапи розвитку сім'ї та їхній вплив на взаємини;
- причини сімейних криз і способи їх подолання;
- соціально-психологічну модель сімейних стосунків, тенденції розвитку сучасної сім'ї;
- методи аналізу конфліктів у сім'ї;
- права батьків при народженні дитини, права й обов'язки батьків і дітей;
- поняття про сімейний бюджет і його структуру, джерела доходу сім'ї, витрати та їх планування, раціональний споживацький бюджет;
- правові аспекти сімейних відносин (шлюб, розлучення, опіка);
- принципи конфіденційності та професійної етики;
- межі відповідальності сімейного консультанта;
- принципи виховання дітей в сім'ї, цілі та завдання сімейного виховання, засоби і способи їх досягнення;
- принципи проведення сімейної терапії;
- методи налагодження ефективної комунікації між партнерами;
- вплив сім'ї на розвиток кожного з її членів;
- робота з сімейними цінностями та традиціями;

уміти:

- виявляти основні проблеми з якими може зіткнутись сучасна сім'я;
- використовувати психологічні методи для аналізу взаємин у сім'ї;
- використовувати принципи толерантності та неупередженості.
- критично мислити у складних соціально-психологічних ситуаціях;
 - Аналізувати причини конфліктів і пропонувати стратегії їх подолання.

6. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

7. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал;

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ,

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

8. ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Арнц А., Якою Г. Схема-терапія: модель роботи з частками [пер. Я. Кременської]. Львів.: «Свічадо», 2014, 254 с.
2. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. Київ : МАУП, 2001. 96 с.
3. Кісарчук З.Г., Єрмусевич О. І. Психологічна допомога сім'ї. Навч. посібник. Київ : Главник, 2006. 128 с.
- 4.
5. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми : Університетська книга, 2021. 248 с.
6. Ушакова Ірина. Психологія сім'ї. Конспект лекцій //URL: <http://www.repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream>

Допоміжна література

1. Балакірєва О.М. Трансформація ціннісних орієнтацій в українському суспільстві. URL: www.politik.org.ua (дата звернення: 16.02.2020).
2. Буковинський А.Й. Основи сім'ї. К.: Україна, 2019.
3. Васильченко О.М. Репродуктивна поведінка особистості. Соціально-психологічний аналіз: монографія. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2013. 547 с.

4. Кравець В.П. Підготовка учнівської молоді до сімейного життя в Україні XXI століття: стан, тенденції, шляхи вдосконалення : монографія. / В.П. Кравець. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 584 с.
5. Гаврилишин Н.М., Балахтар В.В. Причини розлучень в Україні та їх соціально-психологічні наслідки. URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Psihologia/12_83375.doc.htm. (дата звернення: 16.06.2020).
6. Кожен десятий шлюб в Україні – цивільний. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/2048032.html>(дата звернення: 16.06.2020).
7. Криза української сім'ї: 61% подружніх пар розлучаються. URL: https://ipress.ua/news/kryza_ukrainskoi_simi_61_podruzhnih_par_rozluchayu_tsy_a_21641.html. (дата звернення: 16.06.2020).
8. Мілютіна К. Психологія сім'ї. Техніки раціонально-інтуїтивної психокорекції родини - К.: Главник, 2007 р.- 144с.
9. Слюсар Л.І. Розлучення в Україні в демографічному вимірі: минуле і сучасність. URL: <https://dse.org.ua/archive/22/7.pdf> (дата звернення: 16.06.2020).
10. Соціологія сім'ї :навчально-методичний посібник. В. П. Степико, Н. В. Хоменко, Л. В. Черній. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 197 с.
11. Слис О.А. Досвід протестантських церков у подоланні родинних криз. *Міжнародна науково-практична конференція «Релігійна свобода: актуалізація сімейних цінностей»*. Релігійна свобода: науковий релігієзнавчий журнал. 2019. № 21. С. 50-60.